

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglašja po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. — Uredništvo Ljubljana, Selenburgova 6/II. — Upravništvo: Maribor, Ruška cesta 7. — Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 11.

Ljubljana, četrtek, 25. oktobra 1923.

1. leto.

Mi hočemo stare organizacije in staro moč.

Pred vojno in prva leta po vojni smo bili delavci v enotni organizaciji. Potem so prišli komunisti in so rekli: Vaše organizacije niso dobre. Pojdite in jih razbijte!

Delavci so šli in so tako storili in razbili vse, kar so imeli močnega in velikega. Zakaj so to storili?

Zato, so rekli, ker so bili v naših organizacijah ljudje, ki niso delali vse po volji in morda tudi taki, ki niso delali vedno prav.

Ko so se pa tako naše organizacije na dvoje razbile, so pa videli na obeh straneh, da zla niso odpravili. Na obeh straneh so bili še ljudje, ki niso bili vsem po volji in ki niso delali vedno prav. Zato so se na levi dalje razbijali in klali, na desni pa ravno tako. Danes ima prej enotno delavstvo deset strank in struj, vsaka trdi da je prava, vse skupaj so pa neobgljena revčeta, ki so delavstvu v sramoto, buržuaziji pa v zasme. V tem položaju smo z našim listom delavstvu zaklicali: **Mi hočemo stare organizacije in staro moč.**

Vse zlo izhaja od tod, ker take organizacije, kjer bi bili ljudje, ki bi delali vsem po volji in vedno prav, — ni bilo nikdar na svetu in je nikdar ne bo.

Mi smo delavci in imamo skupne interese. Tisoč in tisoč praktičnih vprašanj je, ki jih moremo le združeni doseči. Kdor nas cepi, — onemogoča stranki, da vzdrži svoj agitacijski aparat. Kapitalizem nas bo ločeno napadel in pobil.

Kdor nas cepi, onemogoča stranki, da bi vzdržala svoj tisk. Kapitalistu ga niti ubijati ne bo treba, ker se bo sam ubil.

Kdor nas cepi je idiot ali izdajalec.

To so tri temeljne resnice. Ker smo se mi teh resnic zavedali, smo rekli: Če je v stranki še toliko stvari, ki niso po naši volji, — mi vemo, da ne more biti vse po naši volji. Skušali pa bomo svojo voljo uveljaviti in v skupni stranki to popraviti, kar ni prav. To pa na tak način, da s tem ne bomo organizacij razbili. Tako smo delali pred vojno in to je bilo dobro. Mi hočemo stare organizacije in staro moč!

Ko smo to rekli, smo ob enem videli, da smo razbiti v drobce in da je treba take politične smeri, ki bo najprej te drobce skupaj zbrala.

Zato smo sklenili povabiti vse tiste

skupaj, ki zahtevajo stare organizacije, enako kot mi, na kongres v Celje. Mnogo tistih, ki tako mislijo, jih je v Celje res prišlo. Mnogo jih pa ni prišlo, čeprav mislijo v svoji duši prav tako, kakor mi. Ti niso prišli zato, ker so mislili, da je stara organizacija ona, pri kateri so.

Pri tem pa so čisto spregledali in pozabili, da je postala tudi ona med tem le eden izmed drobcev. In to ne brez lastne krivde. Zakaj, tudi ona je začela delati po komunistično. A tudi če bi ta krivda ne bila tako velika kot je, do starih organizacij ne pridemo, če bomo branili vsak svoj kamenček od nekdanje ponosne skupne zgradbe, — ampak če bomo žrtvovali svoj kamenček za nov, skupen temelj. Tej politiki želi služiti naš tisk. To pa je ob enem politika, ki jo želi, ki jo zahteva celokupna Socialistična Stranka Jugoslavije in celokupna socialistična internacionala. Pa so se našli trdoglavi ljudje, ki so dejali: Kaj nam je avtoriteta stranke, kaj nam je internacionala?

Nam pa vse to niso prazne besede! Zato smo se uprli vodstvu, ki nas je vodilo proč od naših najvišjih avtoritet — in ravnali po sklepu višje instance, naše celokupne stranke in internacionala, okrog kojih zbrani bomo prišli do starih organizacij in stare moči. Pravijo vam, na ne smete z nami, ker smo nepošteni . . .

Tako so govorili vsi od Furlanov pa tja do Štefanovičev.

Kdor ima polna usta o nepoštenju, je ravno sam nepošten!

Mi zato, ker zahtevamo stare organizacije nismo nepošteni. In samo za to gre. Še včeraj so marsikoga izmed nas v nebesa povzdigovali, samo zato, ker je izgovarjal s tako odločnostjo kot danes, da je politike zadnjih dveh let pri nas dovolj. Če zahtevamo pot nazaj, ne branimo ne komodnosti, ne korupcije, ki je morda bila. A tisti, ki se smatrajo poklicane za boj proti nji, naj se proti njej tako bore, da ne bodo vodili naše delavstva v prepad, iz katerega ni več rešitve. Obtožujemo komunistično politiko, obtožujemo politiko socialističnih posnemalcev komunist. demagoške in razkrajalne taktike, — in postavljamo tej taktiki nasproti taktiko predvojnega socializma, ki ga zastopa pri nas Socialistična Stranka Jugoslavije.

Roke proč od naših socialnih zavodov!

Mi vemo, da zavodi za delavsko zavarovanje po svoji sedanjosti niso naši. Mi tudi vemo, da podjetniški krogi po večini najraje delavskih zastopnikov v teh zavodih sploh ne vidijo. A ravno zato moramo z vsem povdankom povedati, da smatramo te zavode za delavske institucije.

Podjetnik je dolžan dati delavcu vsaj sredstva za golo življenje. Sem pa ne spadajo samo plače za čas, ko delavec več dela, ampak tudi vzdrževalnine za slučaj bolezni, nezgod in onemoglosti.

Bolnik, pohabljeni in onemogli delavec se ne da metati med staro šaro, kot obrabljeni stroji. Treba jih je vzdrževati, pa naj si se pravi tej vzdrževalnici že plača ali miloščina. Naši pridobitni krogi, mali in veliki, zlasti pa še mali, mislijo, da je ta socialna dolžnost — miloščina. Mi pa pravimo, da je ta v vsakem slučaju le del plače. Kdo to plačo neposredno plačuje, — to je brezposelna pravna konstrukcija, ki ima le namen, dati podjetništvu legitimacijo, da gospodari z delavskimi plačami.

Vkljub vsemu temu — so ti zavodi delavski zavodi. Delavstvo to čuti in ve in spremlja s skrbjo in ogorčenjem vesti, da so na delu sile, ki hočejo delavsko zavarovanje poslabšati.

Zadnjič je bil v Ljubljani in Zagrebu

minister za socialno politiko dr. Peleš. Ob tej priliki se je razgovarjal obširno z obrtniki in industrijalci o delavskem zavarovanju. Da bi zahteval, da se pri tegne k takim anketam, če se jih že minister udeležuje — tudi zastopnike delavstva, se mu ni zdelo vredno. Gospodje so mu zapeli svojo staro pesem o visokih prispevkih, ker znajo tam, kjer gre za delavca, vedno slabo računati in očitno pozabljajo, da sedanja krona ni predvojna krona. Industrijalec gospod Arko je zahteval, naj se hlapci in dekile izločijo iz bolniškega in nezgodnega zavarovanja, — ker to baje niso delavci. Radoveni smo, kako je to utemeljeval. Ali s tem, da so hlapci in dekile za slučaj bolezni in nezgod predobro preskrbljeni? Ali le s tem, da so ti delavci najslabše organizirani in najnezavednejši, — tako, da si je napram njim g. Arko upal izreči svoje uverjenje, da delavskega zavarovanja sploh ni treba.

Poleg te ankete ne moremo molčati na polemike, ki jih čitamo v meščanskih listih o upravi delavskih socialnih zavodov.

Tudi delavstvo se nad to upravo pritožuje.

Mi si ne lastimo sodbe, zakaj funkcionira uprava tako težko.

Vendar pa se more dobiti že na prvi

pogled vtis, da gre tu v glavnem za začetne težave in za prepogoste spremembe v sistemu uprave, ki postavljajo vse joče zbirokratiziranje, ki ne izrabljajoč zbirokratiziranje, ki ne izrablja prednosti neposrednega uradovanja. Uradništvo se za časa reformiranja čez merno obremenjuje in le dejstvu, da imajo naše poslovalnice dobre uradnike, ki opravljajo svoj posel z ljubeznijo in globoko zavestjo odgovornosti in v slučaju potrebe ne štejejo uradnih ur, se je zahvaliti, da gre v časih reformiranja in eksperimentiranja še tako, kakor gre.

Trditve, da je kriva slabe uprave — slaba kvalifikacija uradniškega osebja v poslovalnicah, je docela neutemeljena. Uradnik v poslovalnicah ne rabi univerze. On mora znati dobro pisati in sešteti, imeti mora smisel za red in mora poznati polje, kjer dela.

Mi stavimo vsako stavo, da znajo to iz delavskih vrst izišli samouki bolje, kakor tisti inteligenti, ki se s temi posli ne bavijo. Zato so take polemike dokaj pomanjkljivega vpogleda v stvar. Mi jih moramo ostro zavrniti in izjaviti, da ne bomo dopustili, da bi se izkoriščali even tualni neredi v upravi za izpade protistemu delu nastavljenstva, ki ima po svojih tradicijah in čustvovanju stik z zavarovanci in z delavstvom, — kar smatramo mi za važen kvalifikacijski predpogoj. Ne tako večina okrožnega urada. Ta duh je našel izraza tudi v konkretnih ukrepih. Na zadnji seji odbora ljubljanskega okrožnega urada, ni bil izvoljen v personalni odsek, ki naj sistemizira mesta v področju ljubljanskega okrožne-

ga urada — niti eden socialistični zastopnik.

Kar se vodstva ljubljanskega okrožnega urada tiče, ne bo nam noben pameten človek očital, da spadamo med kako osebno koliko sedanjega ravnatelja. Mi o njegovem poslovanju nimamo nobene sodbe — sicer pa vemo, da si vshtarja rad tam težave, kjer bi lahko imel zaslonbo. A eno pa smatramo za gotovo: Da so njegove tradicije vendar take, da ne more biti tako brez smisla za pravi duh, ki mora prevevati socialno zavarovanje delavstva. Da mora imeti, vkljub svojim političnim skokom — vsaj idejni stik z delavskim gibanjem, napram kateremu nastopajo razni slovenski reflektanti na njegovo mesto, skrajno sovražno. Uradniku delavskih socialnih zavodov, ki odvaja uradništvo, na kojega ima vpliv celo od čitanja delavskega strokovnega časopisa, mora biti vse duševno življenje delavstva španska vas. To pa je po našem mnenju tako slaba točka v kvalifikaciji, da spada tak uradnik komaj v urad, kaj šele na vodilna mesta, kamor se ravno taki ljudje vsiljivo vrtajo.

Na vodilnih mestih Osrednjega urada je mnogo ljudi, do kojih imamo zaupanje. Vsi ti nas bodo razumeli, da se gibljemo tu na zelo nevarnem terenu.

Če v Ljubljani kaj ni prav, naj se to našim zastopnikom v okrožnem uradu vsestransko pojasni razloži. V nobenem slučaju pa naj se ne postavlja delavstva in tistih njegovih organizacij, ki položaj najbolj poznajo, pred dovršena deistva, ki so vključno najboljšim namenom lahko spremembe na slabše.

Zmaga socialne demokracije v Nemški Avstriji.

Socialno demokratična delavska stranka v Nemški Avstriji je preteklo ne deljo, 21. t. m. izbojevala častno in uspešno enega največjih bojev proti združeni reakciji v volitvah v narodno skupščino, deželne zbere in v občinsko zastopstvo velemesta Dunaja.

V petem letu po prestani vojni je socialno demokratična delavska stranka v Nemški Avstriji združila na svoje kandidatne liste preko 1,300.000 glasov, vse meščanske stranke pa skupaj 1,600.000 glasov. Dve petini prebivalstva v državi se je izreklo za socialno-demokratično stranko, za socialistični program.

Številke govore in ovržejo trditve meščanskega tiska, ki n. pr. tudi pri nas zadovoljno pripoveduje, da je meščanstvo, da so kapitalisti še dobili večino. Meščanske stranke v Nemški Avstriji pa gledajo s skrbjo v bodočnost in ta skrb se odraža v njihovem časopisju.

Narodna skupščina iz leta 1920 je štela 183 poslancev, od teh je odpadlo na socialne demokrate 69, na klerikalce 85, na velenemce 21, na kmete (Landbundler) 7, na demokratično delavsko stranko 1. Torej 69 socialnih demokratov proti 114 poslancem vseh meščanskih strank.

Narodna skupščina l. 1923 pa bo štela samo 165 poslancev. Od teh so dobili socialni demokrati 67, krščanski socialisti 81, velenemci 14 in kmeti 2 poslance. Torej sedaj bo 67 socialno demokratičnih poslancev proti 97 vladnim poslancem. Torej če so l. 1920 imle vladne stranke v parlamentu 45 glasov večine, jo imajo v sedanjem parlamentu le še 31 glasov.

In še za to večino so šli v boj krščanski in pravi judovski kapitalisti ter demokrati skupno z eno listo proti marksizmu, proti rdeči nevarnosti.

Dunaj, to cesarsko mesto je danes zopet rdeče. 571.464 glasov so dobili socialni demokrati, 410.288 vse meščanske stranke s krščanskimi kapitalisti in socialisti, z judovskimi nacionalisti in s cesarju udano grupo vred. Komunisti so dobili celih 13.775 glasov in so še nazadovovali za 259 glasov. Socialni demokra-

ti so samo na Dunaju napredovali za 150.000 glasov.

Dunajski občinski svet šteje 120 članov, preje 165, od teh 120 odpade na socialne demokrate 78, na krščanske socialce 40 in 1 judovski nacionalist. Vse druge stranke in komunisti so pogorele. Časopisi, ki pišejo, da socialisti dvetretjinske večine na občini in da so jo izgubili, zavijajo resnico, ker dosedaj so jih imeli od 165 mandatov, socialni demokrati 100 in jih je manjkalo 10 do dvetretjinske večine, danes jih imajo 78 od 120 in jim manjkata le še dva glasova do dvetretjinske večine.

To v številkah. Socialni demokrati so vodili boj za republiko, demokracijo in za ohranitev in izboljšanje socialnih pridobitev delavskega razreda v državi. Delavstvo je razumelo, da je njegova bodočnost na kocki. Meščanske stranke so se ež pripravljale na odpravo stanovanjske zaščite, onemogočenje starostnega zavarovanja, odpravo 8-urnika itd. Prelat Seipl je računal, odločili pa so volilci. Klerikalci vedo, da so dobile meščanske stranke v Nemški Avstriji večino le v tistih krajih, kjer vlada kmečka nevednost, pa še to le v pomočjo žensk, ki imajo v Avstriji volilno pravico po za služi socialnih demokratov.

Pribiti je treba, da so volilci obračunali ne samo s Seiplovimi antantnimi komisariji in z njegovim ženevskim sancijskim programom, ki se vrši le na račun delavstva in uradništva, temveč tudi z nemško nacionalnimi šovinisti. Na Dunaju je pa nasprotno 50.000 čeških razredno zavednih delavcev glasovalo za socialno-demokratične kandidate, zaeno s svojimi nemškimi sodruži.

Komunistični razbijalci delavske enotnosti so pogoreli, delavstvo v Nemški Avstriji njihovim frazam ne veruje, iz volilnega boja so odšli z zavestjo, da s so s cepljenjem delavskih glasov pomagali meščanski reakciji. Volilni boj so vodili komunisti — ne proti Seiplu, proti meščansko-kapitalističnim strankam, ampak izključno le proti socialnim demokratom roko v roki z reakcijo. Komunistična »Rote Fahne« je dajala me-

ščanskim strankam navodila za borbo proti socialnim demokratom!

Končan je boj. Sodrugom na severu čestitamo k zmagi. Nam so uspehi naših bratov na severu bodrilo v našem težkem položaju. V Nemški Avstriji se grupira kapitalizem na eno, proletarijat na

drugo stran. To je stanje, kjer, kakor v Angliji štopa boj med razredoma v končni stadij.

Socialistična delavska internacionala more zaznamovati nov uspeh Socializem živi in zmaguje!

Kapitalisti za odpravo socialnih ustanov.

Razne kapitalistične klike v Jugoslaviji uporabijo vsako ugodno priliko, da nastopajo proti tej, že tako revni socialni zakonodaji v Jugoslaviji — zlasti pa proti zakonu za zavarovanje delavcev. Vse, kar je še socialno dobrega v teh zakonih hočejo, da naj bi vlada odpravila, češ, da je zavarovalni zakon v breme in v pogubo industrije in obrti v Jugoslaviji.

Pred nekaj tedni so zborovali mariborski industrijalci, ki so poleg drugega protestirali proti socialnemu zavarovanju. Industrijalec Glaser je trdil, da industrijalci nimajo pri Osrednjem in okrožnem uradu dovolj zastopstva. — Ta trditev je precej neresna, da ne rečemo nesramna, ker vsak ve, da je predsednik ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev tajnik Zveze industrijalcev g. Golja, da je član istega ravnateljstva glavni tajnik Zveze industrijalcev g. inž. Šuklje. Ravnotako je predsednik ravnateljstva Osrednjega urada v Zagrebu industrijalec Philepić. Zraven teh gospodov imajo industrijalci še polovico zastopstva. Vse to Glaserju ni zadosti, on hoče še več, hoče zavod v svoje roke, da bi ga v teku enega leta popolnoma odpravil.

Te dni je bil v Ljubljani minister za socialno politiko dr. Peleš in je ob tej priliki sprejel deputacije obrtnikov, katero je vodil g. Franchetti (ki je pa sam član ravnateljstva Osrednjega urada) ki je od ministra zahtevala, da zniža pri za vodu za zavarovanje delavcev upravne stroške. In kar je naravnost zločinsko, da naj se zniža tudi dajatve, t. j. podpore bolnikom.

Dva dni kasneje je isti minister sklical anketo zagrebških industrijalcev in obrtnikov, kateri so od ministra zahtevali decentralizacijo zakona, to se pravi, da naj bi se za vsako pokrajino napravil samostojen zakon, ki bi odgovarjal potrebam dotične pokrajine, (recte industrijalcev) da naj se znižajo dajatve in pred vsem naj se podpora za porodnice zniža na 14 dni pred porodom in 6 tednov po porodu (dosedaj 2 mesca pred in 2 mesca po porodu). Nadalje so zahtevali odpravo borze dela in poslabšanje zakona o zaščiti delavcev, kakor tudi, da

naj bi se uvedel prost import zunanjih delavcev, da bi na ta način lažje izkoristili in na cesto metali domače delavce.

Gospod minister je seveda obljubil, da bo skušal upoštevati želje zagrebških in ljubljanskih industrijalcev in obrtnikov.

To so suha dejstva, ki smo jih posneli po meščanskih listih v zadnjih dneh. Ta dejstva pa kažejo jasno, kaj pravzaprav hočejo naši krščenji in nekrščenji kapitalistični judje. Oni hočejo pritiskati na našo reakcionarno vlado, da bi čimprej odpravila še teh par socialnih zakonov, tako, da bi delavstvo v Jugoslaviji prišlo v stare srednjeveške čase, kjer bi imelo pravico garati, stradati in pričakovati plačilo po smrti v nebeškem kraljestvu in pustilo kapitalistični bandi, da na tem svetu živi v zlatu in razkošju.

Proti tem reakcionarnim nameram jugoslovanskih kapitalistov, ki ne poznajo, kadar je treba nastopiti proti nam, ne klerikalizmu, ne radičevizmu, ne kapitalistične republike, niti avtonomije, moramo najodločneje nastopiti in porabiti vso svojo moč, da te namere prepreči.

Zlasti pozivljamo »Strokovno komisijo za Slovenijo«, da takoj organizira protestno akcijo po vsej Sloveniji in apelira na Glavni Radnički Savez, da isto izvede po vsej ostali Jugoslaviji.

Namen te akcije naj bi bil:

1. preprečiti vsako poslabšanje sedanjega zakona za zavarovanje delavcev.

2. zahtevati, da mora zakon ostati enoten za vso državo s čim širšo samoupravo Osrednjega in Okrožnih uradov ter odpravo vsake pretirane birokracije bodisi v Osrednjem ali v Okrožnih uradih.

3. Zahtevati odpravo paritetnega zastopstva v teh zavodih po načelu zakona o zavarovanju delavcev v Češkoslovaški ali v Nemški Avstriji.

4. Protestirati proti poslabšanju zakona o zaščiti delavcev.

5. Protestirati proti nameravani odpravi Borze dela.

Ta akcija naj se čimprej izvede, sicer bo prepozno.

Delavsko gibanje v Romuniji.

Strankin kongres.

Ko so na sibinskem strankinem kongresu l. 1921. prodrli komunisti s pred-

ločom, ki zahteva takozvano »nevtralnost« delavstva v političnem življenju, ni pričel propadati le strokovni pokret,

temveč tudi politični. V stari Romuniji je pokret vsled komunizma oslabil. V Sedmograški in Banatu so razvili komunisti močno agitacijo. Na ta način je delavstvo izgubljalo političen vpliv na državo, politična moč delavskega razreda je stalno pešala in strokovno gibanje se ni moglo razvijati, ker ni imelo nikake politične instance, na katero bi se naslanjalo.

Politično še najjačje je bilo delavstvo v Bukovini, ker je imelo staro šolo. Bila je to tudi edina pokrajina, kjer se komunisti niso mogli usidrijeti in razkrajati delavskih organizacij. V vseh organizacijah so močno prevladovali socialisti. Tudi časopisje je prav lepo uspevalo: nemški nedeljski list in nedeljski list, pisan v domačem jeziku. Istotako sta imela po en nedeljski list Banat in Sedmograška.

Zavednost in disciplina je najjačja v organizacijah Bukovine. Kar je še zanimivejše: v tej pokrajini obstojajo lepe združne organizacije in konzumi. Konzumna zadruga ima v Bukovini 15 prodajalen in podružnic.

Ko so sedmograški socialisti zahte-

vali, da se strokovne organizacije očistijo komunistov, tedaj so to zahtevali zato, ker so hoteli močno politično zaslobo v parlamentu in močno politično stranko.

Strankin kongres se je vršil 19. septembra. Po poročilu o hamburški konferenci, ki ga je podal s. Ilija Moškovič, ki je najvidnejši predstavnik romunskega pokreta, je kongres sklenil, da se stranko reorganizira.

Sprejel je kongres nadalje razne predloge o zgradbi novih strankinih organizacij, o tisku itd. Kongres je določil za centralno glasilo »Romania Népszava« (Romunska narodna reč), ki izhaja v madžarskem jeziku. Na kongresu je bila izvoljena tudi nova uprava.

Strankin kongres je torej odločil bodoče smernice romunskega političnega pokreta in prestopil s tem prag nove dobe.

Nadaljne dogodke romunskega delavskega gibanja bomo pazno zasledovali in naše delavstvo o njih redno obveščali.

Po krivdi klerikalnih poslancev.

Pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju bo zgradilo ministrstvo pravde, novo kaznilnico. Stavba je projektirana na posestvu Scherbauma, ki spada pod agrarno reformo. S tem pa so seveda vsi tisti mali kmetje, ki imajo sedaj zemljo v najemu, kakor to določa zakon o agrarni reformi, oškodovani, ker se jim bo zemlja odvzela.

Agrarni odbor v občini Sv. Miklavž sestoji iz samih klerikalcev, predseduje mu neki Florjančič in sedaj pride najlepše, da je »Slov. Gospodar« znano obrekovalno glasilo katoliške duhovščine v Mariboru, pisalo dne 27. septembra, da je kriv, če se bo stavila kaznilnica na omenjenem posestvu nihče drug kot — naš sodrug Zalokar, ki niti v agrarnem odboru ni! Zdej si lahko mislite, da so Zalokar ni mogel ničesar preprečiti, ker tudi ničesar vedel ni o vsem tem. Agrarni odbor, ki ga vodijo klerikalci, pa je moral biti pravčasno o vsem obveščen.

Klerikalni poslanci pa, če bi v Beogradu bolj pridno delali, bi že zdavnaj morali znati, da namerava minister pravde zidati kaznilnico v Sv. Miklavžu. Kajti take stvari so projekti, ki se poslancem na zahtevo takoj predložijo. Klerikalna poslanca Falež in Žebot sta prisostvovala celo ogledni komisiji in sta torej natančno vedela, kaj se namerava. Klerikalni agrarni odbor bi bila lahko poučila, kaj mora v tem slučaju napraviti. Tega nista storila, ali pa je klerikalni odbor celo stvar zamudil.

Klerikalna poslanca Falež in Žebot, ki sta se ogledne komisije udeležila, sta imela malo časa, Žebot n. pr.

se je kar na polju poslovil od svojih volilcev — in odšel. Falež pa se malo razume na take stvari.

Potem se je zgodilo pa še to, da sta Falež in Žebot, trudna od »poslanskega« dela, prišla kot nalašč še en dan prepoznova v Beograd in sta seveda zaman intervernila pri ministru, ki je ravno en dan poprej akte podpisal.

Zdej pa bodo kočarji v Sv. Miklavžu in okolici vedeli, kaj je zakrivil s. Zalokar in kaj klerikalni agrarni odbor in kaj poslanca Falež in Žebot. Naravnost nesramno in samo lažnjivega katoličana vredno je, če se vali krivde mogočih klerikalnih poslancev, ki bodo izvojevali avtonomijo in nebesa ubogemu ljudstvu, na rame ubogega socialisti, ki sam živi od pridelkov zemlje, ki jo je dobil s pomočjo agrarne reforme.

Socialisti smo izbojevali kočarjem v Sv. Miklavžu tisto zemljo, ki jo po krivdi klerikalcev danes zopet zgube.

Povedati pa moramo še nekaj, klerikalci so proti agrarni reformi. In njihov list »Straža«, ki ni za kmete, ampak za delavce, piše v številki 199, z dne 19. oktobra 1923 v notici »Pameten predlog« na 3. strani: . . . preostala tretjina zemlje bi se dala ubožnejšim kmetom po strogo cenjeni ceni . . . Le na ta način bi se pri nas zopet utrdil princip, da se pride do zemlje samo s trudom in ne s podaritvijo.« Nadalje opozarjamo še na to da so 29. aprila 1923 protestirali vsi jugoslovanski škofje proti agrarni reformi. Zdej pa mislite, da se bodo klerikalni poslanci borili za izvedbo agrarne reforme?

Zgodovina internacionale

Zgodovina od prve do druge internacionale.

(Ameriški družinski koledar 1917.)

Ta stranka je potem dvajset let reprezentirala politično gibanje delavstva v Ameriki. Na kongresu v Indianapolis leta 1901. je stopila na njeno mesto sedanja Socialistična stranka.

Zadnji glas.

Nevesele razmere v ameriških organizacijah so delale generalnemu svetu velike brige. Ali tudi v Evropi ni bil posebno utešljiv položaj.

Ko je generalni svet opustil internacionalni kongres, ki je bil nameravan za leto 1875., je tožil takole o položaju:

»Izza ženevskega kongresa se je položaj naše zveze stalno slabšal. Kolikor toliko pravih stikov smo imeli le s Curihom in z Londonom; nekoliko rahle zveze se je vzdržalo z Nemčijo, Avstrijo in Ogrsko. Izmed vseh prejšnjih federacij obstoje le še severoameriška, in še njeni trajnosti prete notranji spori.

V večini evropskih dežel, na Francoskem, v Avstriji, Italiji, Španiji, Nemčiji, na Danskem in drugod preganjajo naše člane tako, da so celo najmarljivejši med njimi izgubili in opuščajo vsako direktno zvezo z nami.«

Te tožbe, izražene v okrožnici, ki jo je razposlal generalni svet, so imele žal zelo realno podlago. Po vsej Evropi je veljal socializem v tistih časih za krvavo strašilo. Internacionale so oblasti smatrala za grozno, tajno, v svojem bistvu anarhistično revolucioarno zaroto. In

ker ni bilo mogoče dokazati socialističnim organizacijam krvavih namenov, so umetno ustvarjali take dokaze.

Trumoma so se policijski konfidenti vsiljevali v delavska društva, igrali radikalce, propagirali nasilno taktiko, potem na izročali svoje žrtve policiji in ječam.

V evropskih deželah so imele organizacije najhujši boj za svoj obstanek. Celo če bi bila Amerika tako od rok, bi bile redne internacionale zveze skoraj nemogoče. New-York pa je napolnjen moral izgubiti zadnje stike in jih je res izgubil.

To se je očitno pokazalo na zadnjem kongresu, ki ga je generalni svet sklical za 15. julija 1876. v Philadelfijo.

Siika tega zbora je bila žalostna. Bil je kongres po imenu, ne pa zastopstvo mednarodnega delavstva. Za kakšno majhno organizacijo bi bila taka reprezentanca klavrna; udeležilo se ga je komaj deset delegatov iz Zedinjenih držav in A. Otto Walster, ki je zastopal nekatere člane iz Nemčije.

Ta udeležba je pokazala, da ni bilo žive Internacionale in generalni svet je čutil, da bi igral komedijo, ako bi še nadalje reprezentiral zvezo, katere ni.

Kongres je imel v teh razmerah eno samo nalogo: Izreči razpust Internacionale. Bilo je takorekoč pogrebno delo, in lahko si je misliti, da ga najzvestejši, ki so se bili zbrali v Philadelfiji, niso opravili lahkega srca. Ali opravili so ga dostojno.

Zbor je sklenil odpravo generalnega sveta, ki je bil dotlej vidno znamenje

Internacionale. Arhiv se je izročil sodrugoma Sorgeju in Speyerju z nalogo, da ga hranita, dokler se ne ustanovi nova delavska Internacionala.

Ko so bile izvršene neizogibne formalnosti, je izdelal kongres sledečo proklamacijo:

»Sodrug! Delavci!

Mednarodni kongres v Philadelfiji je odpravil generalni svet Mednarodne Delavske Asociacije. Zunanje zveze organizacije ni več.

»Internacionala je mrtva!« bo zopet zaklicala buržuazija vseh narodov z zasmejanjem in veseljem, bo kazala na razprave tega kongresa kot na dokumentarčen dokaz za poraz delavskega gibanja vsega sveta. Na dajmo se uplašiti od krika svojih sovražnikov!

Opustili smo organizacijo Internacionale iz razlogov, ki tiče v sedanji politični situaciji Evrope. Nadomestilo zanjo pa imamo v tem, da priznavajo in zastopajo njena načela napredni delavci vsega civiliziranega sveta. Dajmo svo jim sotrudnikom v Evropi nekoliko časa, da popravijo svoje nacionalne razmere; gotovo jim bo kmalu mogoče podreti ograjo med sabo in delavci ostalih krajev sveta!

Sodrug! S prisrčno ljubeznijo ste sprejeli načela Internacionale. Našli boste sredstva, da boste razširili krog njenih pristažev tudi brez organizacije. Pri dobili boste nove bojovnike, ki bodo delali z uresničenjem ciljev naše asociacije. Sodrug! V Ameriki Vam obljubujemo da bodo zvesto čuvali in gojili kar je Internacionala ustvarila v tej deželi, dok-

ler ne privedejo ugodnejše razmere delavcev vseh dežel zopet skupaj za skupen boj, do tistega časa, ko se vnovič in glasneje kakor kdaj poprej razleže klic:

»Proletarci vseh dežel, združite se!«

Ta proklamacija je bila zadnje delo stare Internacionale. Kapitalistični svet je res zaklical: Internacionala je mrtva!

Motil se je. Še so morale organizacije pretrpeti težke boje; huda usoda je zasledovala posameznike. Ali čez trinajst let je vstala Internacionala močnejša kakor prej. Leta 1889. se je sešlo na mednarodnem kongresu v Parizu 395 delegatov. Med drugim je ta zbor sklenil praznovanje prvega majnika. In z neštetimi dejanji je obnovljena Internacionala dokazala, da živi.

Epilog.

Ko je philidelphski kongres prve Internacionale leta 1876 izrekel razpust generalnega sveta, je dejal v svoji proklamaciji: Buržuazija vseh narodov bo zavriskala, češ da je Internacionala mrtva.

Površno opazujočemu človeku — in tistih, ki opazujejo površno, je še vedno veliko več kakor onih, ki segajo v globočino — se je lahko zazdelo, da je Internacionala res mrtva. Ko se je potem leta 1889. sešel prvi mednarodni socialistični kongres v Parizu, ko so delavci po vseh deželah začeli praznovati prvi majnik, kar je bil najvidnejši izraz njih mednarodne solidarnosti, se je prenehalo tisto roganje, in namesto njega je zopet vzkipele divja jeza.

(Dalje prihodnjic.)

Volili ste jih kočarji, ker so vam rekli da bodo delali za ljudstvo, danes pa čutite, da delajo proti vam. Če bodo klerikalci odločali, kdo bo zemljo dobil, je

ne bo nihče izmed vas, ker je plačati ne boste mogli!

Od ljudstva izvoljeni delajo proti njemu! Zahvalite se jim!

Politični pregled.

NOTRANJI POLITIČNI PREGLED. SLOVENIJA.

Po razkolu med radikalci je v slovenski domači politiki zopet nastala za spanost. Radikalci so s pomočjo policije Štefanovičevo opozicijo zatrli, čujemo tudi, da je pokrajinska uprava trboveljskega gerenta, Miha Korena, ki je bil pristaš Štefanovičev, odstavila.

Stojimo pa pred zborom zaupnikov SLS, ki se vrši prve dni novembra v Ljubljani. Pričakovati sicer ne moremo drugega, kakor, da bo zaupniški zbor odobril Koroščevo dosedanjo politiko, vendar pa se utegne pri tem, pokazati tudi na venkaj, da so si klerikalci med seboj zelo v laseh. Eno krilo je za dosedanjo taktiko, ki naj bi privedla klerikalce počasi k vladnim jaslim, drugo pa za radičevsko in hoče politiko abstinence v parlamentu. Ker v klerikalni stranki o kakem demokratizmu niti govora biti ne more, je jasno, da bodo zaupniki sklenili to, kar bo škof hotel, in škof noče abstinence, ker ve, da bi to »katoliški veri« (njemu in duhovščini) škodovalo. Vendar pa je mogoče, da zmaga ne bo tako lahka in da bo pustila za disciplino v SLS škodljive posledice. Kakor smo že ponovno poudarjali: Največji škodljivec slovenskega ljudstva v tem trenutku je, poleg Pašičeve radikalije, SLS, ki dela zavestno in namenoma toliko hinavsko politiko, kar vse leži v bistvu klerikalizma.

HRVAŠKA.

Na Hrvaškem iščejo nekateri politiki takozvano »srednjo linijo«, to se pravi, radi bi šli pot, ki bi bila enako daleč od beograjskega centralizma in od Radičeve človečanske seljačke republike. Taka srednja linija bi bila sicer res v stanju, da naše notranje politične razmere ozdravi in položaj na Hrvaškem razčisti ter pomete s koruptno beograjsko radikalno gospodo, vendar ne prorokujemo temu pokretu na Hrvaškem nikake bodočnosti, ker to ni gibanje mas, ampak so le želje nekaterih politikov, ki bi se radi postavili za voditelje, ki pa nimajo nikogar za seboj. Dokler ne nastopi na Hrvaškem med kmečkim ljudstvom iztreženje in se to iztreženje ne manifestira s tem, da se hrvaški seljak obrne od Radičeve demagogije, toliko časa ni upati na kakšno razčiščenje položaja na Hrvaškem in v državi.

Parlament.

Parlament je začel svoje jesensko zasedanje. Izvolil si je novo predsedništvo, ki pa je ostalo staro, t. j. radikalno. Radikalci so imeli pri oddanih glasovih dvetretjinsko večino. Opozicionalni blok, za katerega so se prav trudili demokrati je sicer — raznim zemljeradnikom — postavil svojo skupno listo, vendar pa ni dosegel niti številčnega niti moralnega uspeha. Krivi so tega pred vsem klerikalci, ki so v ta opozicionalni blok sicer vstopili, vendar pa so pustili le pet svojih poslancev, da so glasovali za blok, ostalim pa so zapovedali, da ostanejo doma, da se ne bi zgodila radikalni vladi kaka nesreča. Nov dokaz klerikalne dvolične politike! Kadar pišejo in grme proti radikalcem in radikalni vladi z jezikom, so rjoveči tigri, ko pa je treba z glasovi pokazati svojo opozicionalnost, pa se ti tigri spremene v dihurje, stisnejo rep med noge in ostanejo lepo doma. Po Beogradu se tudi trdovratno vzdržuje vest, da bodo radikalci začeli s Korošcem pogajanja za sodelovanje klerikalcev z vlado v parlamentu. . . . Stališče vlade je vsled zadržanja klerikalcev slej ko prej trdno.

Reško vprašanje.

Reškega vprašanja, o kateremu smo že ponovno pisali, še ni konec. Pogajanja med našo državo in Italijo se nadaljuje in zadnje dni se zopet čujejo glasovi, da je do sporazuma prišlo. Odkritje povemo, da se mi na to tajno diplomacijo ne razumemo; vemo samo to, da bomo koncem koncev od Lahov ogojufani. Ali ne bi bilo bolje, če bi tiste naše dosedanje vlade v zadnjih štirih letih poskrbele zato, da se sezida v kvarneru na našem ozemlju nova streha, pa da prepustimo Reko žalostni u-

sodi Trsta in se ne vznemirjamo radi vprašanja, ki je le del nerazrešenega problema med Jugoslavijo in Italijo. Saj je pa vendar v naprej jasno, da je vspeh v reškem vprašanju za nas nemogoč, ker je Italija v tem boju diplomatično, pa tudi vojaško močnejša.

ZUNANJA POLITIKA.

Italijanska šolska politika.

Že v zadnji številki smo poročali o nezaslišanem postopanju Lahov, ki nameravajo slovenske in hrvaške otroke v Julijski Benečiji oropati vzgoje v materinskem jeziku. V resnici je postala Italija naslednik gnile in barbarske Avstrije, samo, da jo še prekaša. Mussolini hoče s pomočjo laškega prosvetnega ministra, ki je katoliški duhovnik in klerikalec, nasilno poitalijančiti pol milijona v Italiji živečih Jugoslovancev in pot skozi italijanske šole se mu zdi za ta namen najpriprostejša. Tako postopanje Italije mora razburiti cel civiliziran svet in roditi odpor. Mi jugoslovenski socialisti, ki terjamo za narodne manjšine v lastni državi pouk v osnovnih šolah v materinskem jeziku, smo v prvi vrsti poklicani, da obsodimo tako postopanje laške vlade.

NEMČIJA.

Razmere v Nemčiji so vsak dan težje. Francoska ne mara o sporazumu z Nemci ničesar slišati, dasiravno se je cela Evropa nadejala, da bo prišlo med Nemci in Francozi koncem koncev le do sporazuma. Pa tudi v notranji Nemčiji vre. Državna vlada je v sporu z Bavarsko in Saksonsko; Saksonska in Bavarska so med seboj v vojni; Pričakovati pa je vsak hip, da pride do krvavih bojov med posameznimi zveznimi državami, pa tudi med državno vlado in zveznimi državami. Kaos, ki vlada v Nemčiji, objednem z obupnim gospodarskim položajem, utegne upropastiti Nemčijo in z njo tudi celo Evropo. Nenasitna in šovinistična francoska buržuazija pleše nad vulkanom, ki utegne pogoltniti ne samo Nemčijo, ampak tudi Francijo.

RUMUNIJA.

Meje med našo državo in Rumunijo še niso definitivno določene. Tozadevni razgovori pa so do sedaj končani in dobi naša država nekaj sveta v Banatu, Modoš in Pardanj, Rumunija pa nekaj otokov na Donavi ter mesto Zombolj, ki je po večini nemško.

Masaryk v Parizu.

Predsednik čehoslovaške republike, Masaryk, je bil pretečeni teden v Parizu na službenem obisku pri predsedniku francoske republike. Sprejet je bil zelo slovesno in ima ta obisk velik političen značaj, ker obstojajo vezi med francosko in pa čehoslovaško republiko.

GRŠKA.

Na Grškem se vrše volitve v parlament 2. decembra. Nekateri ministri so odstopili in je bila kriza vlade na vidiku. Sedaj pa prevzamejo ostali ministri prostore odstopivših in kriza bo začasno rešena. Nezdrave politične razmere na Grškem pa trajajo še dalje.

POLJSKA.

Tudi poljska republika se bori z velikimi notranjimi političnimi pa tudi gospodarskimi težkočami. Izhod iz težkoč vidijo vladne stranke v diktaturi; tudi tam se pripravljaja reakcija na celi črti! Na Poljskem stankajo železničarji, pa se jim bodo najbrž pridružili tudi poštarji.

Vsem krajevnim organizacijam SPJ v mariborskem okrožju!

Začasni okrožni odbor SPJ je na svoji seji, dne 11. t. m. sklenil sklicati, dne 18. novembra 1923 ob 9. uri v Maribor, »Ljudski dom«

OKROŽNO KONFERENCO

v svrhu končnega konstituiranja okrožja. Vse organizacije se pozivajo, da skličejo pravočasno članska zborovanja in določijo v smislu pokr. štatuta, svoje delegate.

Okrožni odbor SPJ.

Dnevne vesti.

LJUBLJANSKO OKROŽJE.

Ljubljana. Revolucija v Radikalni stranki je pri kraju. Končala je s tem, da je Štefanović sklical ustanovni občni zbor, na katerem je hotel odžagati prejšnji odbor radikalne stranke. A računil je brez policije, kajti ta mu je zborovanje prepovedala z motivacijo, da on ni legitimni predstavnik radikalne stranke. Ljudje ugibajo, kam bo Štefanović sedaj odšel, da znese zopet kako tako jajce in prav mnogi so mnenja, da ima na razpolago le še tri grupice, ki so mu idejno sorodne. Te grupe so: Orjuna, komunisti ali Brrrnot.

Poročal sem že, da se je naša mladinska organizacija zelo trudila, da spravi vprašanje obrtno-nadaljevalnih šol pred merodajen forum. Ko so naši nezavisni komunisti opazili, da to vprašanje mladino zelo zanima, so hitro sklenili, da bodo k temu ognju pristavili tudi oni svoj komunistični lonček. Za preteklo ne deljo so sklicali javen shod v Mestni dom ter zatrjevali na vse pretege, da so tudi oni za obrtno-nadaljevalne šole. Ali shod je pokazal kako njihova stranka, ki je sezidana na povojni zmedi lepo sistematično usahuje. Na shodu je bilo v celem 133 ljudi med katerimi je bilo pa gotovo polovico naših. Da, da, muhe enodnevnice žive pač samo en dan.

Naši oblačilni delavci so imeli v nedeljo svoj kongres, ki je pokazal kakšna enodušnost vlada v naših strokovnih organizacijah. Vsi sklepi, o katerih bomo še obširneje pisali so bili sklenjeni soglasno tudi glede vprašanja zedinjenja je vladalo popolno soglasje čeprav so komunisti po »Strokovni Borbi« strahili, kaj bodo vse storili, če se ta organizacija ne priključi njim. Delegati so jim na vse te grožnje odgovorili enodušno: Prestopite v Amsterdam, pa bomo takoj zedinjeni.

Brošurice UDR je v Ljubljani že prav mnogo razpečane. Sploh cela organizacija UDR zelo živahno napreduje.

Smrtna nesreča. V petek, dne 12. t. m. se je na stavbi okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani na Miklošičevi cesti zgodila težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Nenaodoma se je podrl oder na katerem je delalo 5 delavcev, ki so padli raz odra. Štirje so odnesli življenje, težko je bil poškodovan delavec Spaho Žurešković, ki je dve uri pozneje v bolnici, kamor je bil prepeljan, umrl. Opozarjamo vse merodajne oblasti, da to nesrečo, ki bi kmalu zahtevala več človeških žrtev, preišče in da sploh vse odre na katerih delavci pri tej zgradbi delajo, pregleda.

CELJSKO OKROŽJE.

Bernotovska socialistična morala. Pokrajinski odbor Bernotovske sekte za Slovenijo je na eni svojih sej sklenil, kako priti do denarja ali pa kako se izogniti vračilu od s. Korena izposojenega denarja. Svoječasno si je izposodil Bernot od s. Korena zastavljenih delnic Zadržne banke Din 2000. Ker ga je sodrug Koren imenoval na občnem zboru v Celju inteligentno barabo, se je sklenilo njemu zagroziti, da naj izroči za tiskovni sklad Din 2000, sicer se vložiti proti njemu tožba pri meščanskem sodišču. Ker s. Koren na to nasilstvo ni pristal, je vložil Bernot tožbo. V torek dne 23. oktobra se je vršila pri tukajšnjem okrajnem sodišču tozadevna razprava. Bernota je najbrže bilo samega sram, ker se razprave ni udeležil, bil je zastopan po dr. Goričanu. Sodrug Koren je predložil sodniku grozilno pismo, katero je hotel sodnik odstopiti državnemu pravdnistvu, na kar pa sodrug Koren ni pristal. V sodni dvorani so se vsi čudili, da je bil sodrug Koren prvič kaznovan in to zato ker je razžalil njega visokost Bernota, na 25 Din globe. Upamo, da bo na gmoten, kakor tudi na moralčen način pokrajinski odbor Bernotove sekte dobil zadoščenje. Barabstvo pa ostane le barabstvo to je tudi Bernotova najljubša beseda, ki se je poslužuje proti vsem tistim, ki so spregledali izdajalsko početje njega in njegovih trabantov.

Seja krajevnega odbora v Celju v torek točno ob pol 20. uri v društveni pisarni. Udeležba in točnost dolžnost za vse člane odbora.

Sodrug v Celju pozor! Odbor krajevne organizacije v Celju opozarja, da Fr. Naraks ni več poulični zaupnik Socialistične stranke Jugoslavije, krajevne organizacije celjske, ter tudi ni več član

iste, ker je stopil kot funkcionar v odbor sekte, ki si je ime na nepošten način obdržala ter ni opravičena pod imenom Socialistične stranke delovati in se je s tem sam izključil iz okvira Socialistične Stranke Jugoslavije. Opozarjamo s tem naše članstvo, ki je dosedaj njemu plačevalo prispevke za stranko, da od sedaj naprej ni več opravičen pobirati prispevkov. Sodruga opozarjamo, da pazijo na to in nam takoj vsak slučaj javijo, da ukrenemo potrebno.

Diskusijski večer bo v četrtek v gostilni »Jugoslovani« v Gaberjih. Z ozirom na posebno zanimivo predavanje se opozarjajo vsi člani in somišljeniki, da se redno udeležujejo predavanj, če hočejo vsaj deloma poznati potrebo socialistične znanosti. Može, žene in mladina je dolžna, da redno prihaja na naše diskusijske večere. Začetek ob pol 20. (8.) uri.

Sestanek UDR. V četrtek ob pol devetnajsti uri v društvenih prostorih (pri Jugoslovani v Gaberjih). Udeležba in točnost dolžnost. Sprejemali se bodo tudi novi člani.

Socialistična kulturna organizacija »Svoboda«, podružnica v Celju naznana vsem prijateljem kulturnih organizacij, socialistom in socialističnim somišljenikom, da priredi v nedeljo, dne 11. novembra v gostilni »Jugoslovani« veliko veselico z najraznovrstnejšo zabavo. Z ozirom na to, ker je ves čisti dobiček namenjen zgolj v kulturne svrhe, predvsem pa za ukrepitev knjižnice, se priporočamo za čim obilnejši obisk.

Odbor »Svobode« v Celju.

Vse ljubitelje in prijatelje petja se vabi na veselico pevskega zbora »Naprej« v Celju, ki se vrši v nedeljo, dne 4. novembra v gostilni »Zeleni travnik« v Celju. — Odbor pevsk. dr. »Naprej« Celje.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Ceno meso v Mariboru. Socialističnemu občinskemu klubu, se je s posredovanjem občinskega svetnika sodruga Bahuna posrečilo doseči z izvozno tvrdko Markovič, ki jo je sedaj suspendirani preginal iz Maribora, sporazum, da se seka od danes, 25. okt. naprej meso po 15-17 Din za kg. Klerikalni listi hočejo natveziti balcram, da to ni zasluga socialističnega občinskega kluba, ne povedo pa, kaj so klerikalni vladarji Jerovšek, Leskovar in Žebot storili za to, da se je odprla mesnica, kajti tvrdka ni sama prišla ponujati. Mi vemo, da klerikalno stranko strašno boli, ker so oderuški klerikalni mesarji izgubili svoj ogromni zaslužek.

Članski sestanek kraj. org. SSJ mariborske se vrši vsako sredo, točno ob 8. uri v »Ljudskem domu«. — Udeležba dolžnost.

Seja Krajevnega Medstrokovnega Odbora v torek dne 30. oktobra t. l. ob pol 8. uri zvečer. Točna udeležba vseh članov dolžnost. — Tajništvo.

Strokovno tajništvo obvešča, da je knjižnica za izposojevanje knjig odprta sledeče dneve: Torek, četrtek in soboto od 18. (6.) do 19. (7.) ure. Ob teh dneh se bodo knjige izdajale za člane strokovnih in političnih organizacij. Obenem opozarjamo vse tiste, ki imajo že dalje časa knjige pri sebi, da iste takoj vrnejo. — Strokovno tajništvo.

Zanimiv zakon. Ernest Eigner, pravi veseljak, je imel rajše vino, nego svojo ženo in zato sta se oba zakonska večkrat sprla. Nekega večera je prišel on zopet precej meglen domov, kjer ga je njegova žena čakala z golašem, katerega je bila pripravila že pred tremi urami. Ona se je seveda zopet razjezila, je začela zmerjati svojega moža in mu je očitala, da vse zapravi, kar zasluži. Njemu seveda to očitavanje ni bilo všeč in začel jo je biti in biti, toda tudi ona ni bila zadovoljna s tem in zato je tudi ona začela udrihati po njemu, tako da sta bila oba ranjena. Tožila sta se drug drugega in sodišče jima je odredilo ukor. Ernestu Eignerju je pa sodišče dalo takoj sodnijski ukor, ženi pa ne. Zato se je mož pritožil in 18. t. m. je bila vzklicna razprava, pri kateri je sodišče odločilo, da mora dati okrajno sodišče tudi njegovji ženi sodnijski ukor. Žena je vložila tožbo radi ločitve zakona, to pa potom civilne razprave in sodnik bo odločil, če je vzrok ločitve podan, ako žena vrže svojemu možu, ki pride pijan domov, golaš v obraz.

PTUJSKA KRONIKA.

Ptujsko delavstvo se je pred dvema leti ustanovilo tudi kulturno organizacijo, podružnico »Svobode«, ki pa je žal v tej dobi neredno poslovala in živovarila. Radi tega je nastala nevarnost, da ptujska podružnica »Svobode« popolnoma zaspi, kar bi bilo za ptujsko delavstvo zelo slabo spričevalo. Da se delovanje, te, za naše razmere prepotrebne kulturne organizacije zopet oživi, so odbor »Svobode«, v kolikor ga je še ostalo in nekateri sodruzi sklenili sklicati občni zbor, na katerem se naj izvoli nov odbor, ki bo imel nalogo oživiti in bolje voditi podružnico. Občni zbor se bo vršil v nedeljo, dne 28. t. m. ob pol 10. uri v gostilni »Pri pošti«. Vabimo vse sodruge in sodruzi, ki jim je na tem ležeče, da si ustvarimo krepko kulturno ognjišče, da se občnega zbora udeležijo. Še posebej vabimo ptujsko proletarsko mladino, naj pride v naše vrste ter pristopi k naši kulturni organizaciji, ki jo bo usposobila za poznejše boje za proletarske koristi in dobrobit. Vsi k »Svobodi«!

Občni zbor krajevne organizacije SSJ se je vršil preteklo nedeljo ob lepi udeležbi članstva. Po poročilo dosedanjega odbora, ki je bilo po kratki debati vzeto soglasno na znanje, je poročal s. Petejan iz Maribora o poteku in sklepih beograjskega kongresa. Lepemu poročilu s. Petejana so vsi navzoči pazno sledili, o poročilu samem pa se je vršila obširna debata, ki je pokazala, da se sodruzi zavedajo, da je za ves proletarijat v državi nujno potrebno, da si ustvari mogočno socialistično stranko, ki bo

parirala udarcem reakcije. Na to se je še debatiralo o agitaciji za strankin tisk, na kar se je izvolil nov politični odbor, kateremu je občni zbor naročil, naj skliče čim prej velik javen shod, da bo ptujsko delavstvo in ostala javnost slišala iz ust socialističnih govornikov, v kakem položaju se v državi nahajamo.

V nedeljo, dne 4. novembra se bo vršilo člansko zborovanje konsumnega društva, in sicer ob 8. uri v gostilni »Pri pošti«. Vabi vse, da se tega važnega zborovanja udeležijo v čim večjem številu. Na zborovanju poroča delegat iz Ljubljane.

Kraj. odbor Kons. društva.

Zrno do zrna pogača... Preteklo tedne so nekateri posvečeni gošpodje pobirali pri kmetih žito. Zvedeli smo, da je en sam »gospod« prodal pri Zorčiču na Bregu žita za 128.000 K. Skušali se bomo o tem fehtanju natančneje informirati in po možnosti z navedbo imen dotičnih poročati za koliko tisoč so »ubogi« gospodje odnesli kmetom žita.

Radikalci, ki hodijo tudi v Ptuj demokratom v zelnik, so imeli preteklo nedeljo javen shod, ki se ga je udeležilo 30—40 ljudi, med katerimi so bili po večini pristaši demokratske in klerikalne stranke. Ker so bili na shodu skoro sami uradniki, se je govorilo večinoma o uradniški pragmatiki. Kakor smo informirani, je g. dr. Ravnik iz Maribora pozabil postaviti socializem Marksa, Engelsa in Lassaleja v podstrešje, kakor je naredil v Mariboru, zato ni bilo na ptujskem shodu nič »frenetičnega« aplavza.

Strokovni pregled.

Štore. V nedeljo, dne 21. t. m. se je vršil izredni občni zbor podružnice ODK. Vse debate so pokazale, da zna delavstvo ločiti težnje in smotre strokovnega pokreta od agitacije političnih žonglerjev, ki hočejo izrabljati strokovni pokret v svoje avanturistične namene. Kdor ve, kaj se pravi graditi strokovne organizacije, ta nikoli ne bo nasedel frazerjem, ampak se bo držal realnega dela in bo vse svoje moči napel, da bo zmagala resnica nad lažjo. Da je res tako nam kaže to, da pri volitvah v novi odbor ni bilo bojnega glasovanja, temveč izvolilo se je sodruge, ki so pripravljena delati za skupnost. Kovinarji se bodo zedinili, pa če je to političnim žonglerjem všeč ali ne.

Jesenice. O razmerah v kovinarski organizaciji na Jesenicah smo že enkrat poročali in moramo še konstatirati, da je te razmere ustvaril veterjnjaški revolucionar Ciril Košir. Izredni občni zbor podružnice ODK je pa pokazal, da se Koširju daleko ni posrečilo to podružnico, ki ima že svojo tradicijo, razbiti. Večina delavstva je sita revolucionarnih fraz in hoče le še pozitivnega dela. Hujškač Košir, ki je uvidel, da je na celi črti pogorel, je pa zaman kam izginil in zapustil je svojo bolno ženo in tri otroke. Seveda je še nekaj takih, ki so nasedli tem revolucionarnim frazam, ampak to so večinoma ljudje, ki so še pred kratkim dr. Korošču živijo vpili in obredli vse misijone.

Prvi vidni eksperimenti kapitalističnega kartela gradbene stroke v Sloveniji.

Zveza industrijev, odsek gradbene stroke v Ljubljani in njeni člani, zidarški, tesarski in opekarski podjetniki, so bili dosedaj prvi v Sloveniji, ki so začeli sistematično rušiti zakoniti 8-urni delovnik v stavbeni stroki.

Zveza industrijev je leta 1921. nudila delavcem savbene stroke pogodbe brez vsakega pogajanja ob času, ko se ji je posrečilo zlomiti štrajk stavbinskih delavcev v Ljubljani, ki so ga komunisti uprizorili, ko je buržuazija v vladi mandate njihovih poslancev razveljavila. Zveza industrijev je na to mislila, da bo šlo vedno tako gladkim potem brez vsakega pogajanja, in da bodo zadostovali diktati, kakršne si bo sama sestavila po kapitalističnih eksperimentih. Leta 1922 so pričele organizacije

zopet svojo delo, kar pa gospodom okrog organiziranih kapitalistov ni bilo po volji, a vendar se je dosegla skupna kolektivna pogodba, veljavna za celo Slovenijo. Leta 1923 pa ta zveza ni hotela o pogajanjih ničesar slišati; zavračevala je pogajanje celih pet mesecev in se izovarjala na neko krizo v štabveni stroki. Člani zveze industrijev, na čelu g. Ravnihar v Ljubljani, Gologranc v Celju in Glaser v Mariboru.

Še le na pritisk organizacije »Unije stavbinskih delavcev v Celju« in Delavske zbornice je po preteku petih mesecev vršilo do pogajanja, na katerem so gospodje potom tajnika zveze industrijev vsilili delavstvu namesto pogodbe sporazuma le nekaj diktat. »Unija stavb. delavcev« se z omenjenim diktatom ni strinjala in je takoj dotično pogodbo odpovedala zvezi industrijev, napram diktatorjem se je pa proglašil bojkot (zapor). Z onimi podjetniki pa, kateri so priznali organizacije delavstva, se je pričelo posebej sklepati kolektivne pogodbe. Ena takih pogodb se je sklenila v Litiji na stavbi tvrde R. Exner. (Glej priobčitev pogodbe v »Delavcu« št. 40.) To je pa gosposde stavbene podjetnike tako razkačilo, da so potom stavbene zadrage v Ljubljani (kjer je tudi Exner včlanjen kot lastnik s koncesio nirano stavbeno pravico) vložili ovadbo na okr. glavarstvo Litija, s katero so zahtevali, da se stavba g. Exnerju oblastveno ustavi, češ, dan iupravičen zidati dvonadstropnih hiš. Sklicevali so se na avstrijski stavbeni red, ki se glasi: § 20, točka 3, R. G. Bl. Nr. 193 glede stavbenega reda. Zidarski mojster sme izvrševati vsakovrstne visoke stavbe in druge sorodne stavbe z izjemo gledališč, cerkva muzejev. Torej vse sme delati zidarški mojster in tudi izvrševati delo tesarskega mojstra tam, kjer takega ni na licu mesta. V Litiji sicer je eden tesarski mojster, kateri pa nima nikakega lesa za stavbe, radi tega se v smislu zakona tudi to delo izvršuje po stavbeniku g. Exnerju.

Ali to ni višek kapitalistične nemorale, da se preganja onega, kateri izvršuje svojo obrt od leta 1906. in ki je sezidal v Celju dve velike javne zgradbe, osnovno in meščansko šolo in razne druge stavbe. In tako je sedaj neopravičen zidati navadno stavbo delav-

ske stanovanjske hiše. To zgolj radi tega, ker ni član kapitalistične zveze industrijev, da bi jim plačeval visoke prispevke, kakor to delajo drugi podjetniki, pa če prav je njihova strokovna naobrazba daleč za onim, katerega preganjajo. Ker se ta poskus ni posrečil, da bi odvzeli delo tistemu, ki je sklenil kolektivno pogodbo z delavcem, se borbe baje nadaljujejo s tem, da hodijo razni ogleduhi iz Ljubljane gledati na stavbo kako se razvija. Mi nimamo namena zagovarjati kateregakoli podjetnika, a vendar se nam gorenji slučaj zdi tako gnusen, da smo morali spregovoriti o njemu ne le iz stališča, kako se hoče podjetnika preganjati in onemogočiti, ampak iz našega stališča, da pokažemo delavstvu kapitalistični kartel v pravi luči, da bo delavstvo spoznalo, da imajo podjetniki močno organizacijo in da izvajajo nasilstva nad onim, ki se njihovim tendencam ne ukloni. To naj bo dokaz nekaterim strahotnim agitatorjem naših organizacij, da bodo odgovorili na take kapitalistične sunke še s hujšim sunkom in sicer s tem, da se postavi na vsako stavbo močna organizacija delavstva, katera bo umazane namene po uničenju naših socialnih pridobitev zamogla pravočasno preprečiti in kapitalistični eksperiment ubiti.

Razno.

Čuden račun. Glasilo g. Bernota »Naprej« ve vedno povedati, kako je ta ali oni njegov nasprotnik nepošten. Nehote se pri čitanju tega lista vsiljuje čitalcu misel, da mora biti pisec takih člankov moralno ničvreden človek, ker vidi okoli sebe same nepoštenjake. Prilozica, da meriš druge po svojem kopitu, je namreč zelo resnična. Pošten človek se mnogokrat o komu zmoti, ker o njem predobro sodi, dočim lopov, ki sodi vse po lastnih vidikih, vidi v vsakem človeku najmanj takega lopova, kot je on. Pri takem razmišljanju sem vzel svičnik in pričel računati o gospodarstvu »Naprejevih« poštenjakov. Moji računi so izpadli tako-le: Po objavi v »Napreju« se vidi, da sprejema tajništvo na mesec okoli 4000 K na članarini. (Za letošnji avgust navaja 3992 K dohodkov.) Izdatke je pa treba računati: Poštnina, najemnina, tiskovine in pisarniške potrebščine, dijete za vožnjo 2500 K, plače za 6 nastavljenecv 32.000 K, bolniško in pokoj. zavar. 3000 K, skupnih izdatkov 37.500 K. Če računamo, da prinaša »Naprej« mesečno 10.000 K dobička, kar je pa malo verjetno, potem je vseeno dohodkov šele samo 14.000 K, dočim je izdatkov 37.000 K. Po tem računu, ki je pa pri izdatkih sestavljen gotovo prenizko, ima torej tajništvo mesečno povprečno 23 tisoč kron več izdatkov kod dohodkov. »Resnicoljubni« in pošteni »Napreji« naj nam torej pove iz kakšnih fondov krije te izdatke? Vendar naj pa te račune ne objavi v taki obliki, kakor je objavil zadnje bilanco, kajti tisto bilanco ne razume niti tisti, ki jo je sestavljali, toliko manj pa še kdo drugi.

General Prismoda, kakor se sam imenuje, prejema za svoja potovanja tako visoke dijete, da jih potem vrača v blagajno svoje sekte, kažoč pri tem, češ glejte, jaz sem socialist, ki prispevam tudi za tiskovni sklad. V resnici se pa s takimi prispevki le meče pesek v oči nevednim čitateljem, kajti v resnici se od stranke za dijete sme zahtevati le kar kdo porabi. Tiste prispevke generala Prismode so pa vplačali delavci, danes pa jih on kot svoje izkazuje javno v časopisu. To je varanje poštenih, vendar naivnih delavcev. — Ugotoviti je treba, da je prav ta general porabil gospodarski fond »Sloge« zato, da je kril iz lastnega nagiba napravljene dolgove. Da skoro dve leti ni sklical odborove seje »Sloge«, med tem pa je delnice Ljudske tiskarne zastavil drugi tiskarni, ki bi skoro postala lastnica Ljudske tiskarne. — Ugotavljamo, da je brat generala Prismode vpliven gospod pri tisti tiskarni, ki ji je general izročil delnice! Ali ne diši to po nepoštenosti?

Pismo, ki ga je priobčil svoj čas o razmetavanju »Sloginega« denarja je falzificiral. — Danes bi se zedinil s stranko, če bi stranka hotela prevzeti poldrug milijon njegovih dolgov, ker stranka tega noče, organizira general Prismoda vojsko proti njej. — To je človek, ki nima morale, še manj pa poštenosti; opravičilo bi ga le, če zdravniki povedo, da je duševno nenormalen.

Socialna politika.

Konferenca društev stanovanjskih najemnikov. Dne 14. t. m. se je vršila v Ljubljani konferenca vseh društev stanovanjskih najemnikov cele države ter je soglasno sprejela sledeče sklepe: Konferenca ugotavlja, da se stanovanjska beda v štirih letih ni omilila, nasprotno se je vsled neorientiranih odlokov, naredb in pravilnikov le poostrela, zato zahteva: 1. Da v poštevh prihajajoče oblasti pritegnejo k izdelavi zakonov in pravilnikov organizacije najemnikov. 2. Da se zakon o zaščiti najemnikov in podnajemnikov podaljša še preko 1. januarja 1925, in sicer v naslednji obliki: a) zaščita najemnikov mora trajati dalje, ker bi sicer stalo 90 odstotkov najemnikov na cesti; b) uvesti se mora zopet zaščita podnajemnikov, posebno onih z rodbinami, ako ne na drug način, vsaj z maksimiranjem podnajemnin. 3. Ukiniti se morajo vse določbe glede kolekov in taks. 4. Člen 4 pravilnika se mora preurediti v tej smeri, da se najemnika ne sme deložirati, dokler mu pristojna oblast ne bo dodelila drugega stanovanja. 5. Zahteva, da se izvajajo predpisi člena 2, 3 in 4 zakona o stanovanjih in člena 5, 7 in 21 pravilnika. 6. Ustvari se skupni Savez društev stanovanjskih najemnikov cele države. Savez izda centralno glasilo vseh organizacij in se prihodnji sestanek Saveza obrzži v Zagrebu v drugi polovici mesca decembra t. l. Razposlal se bo oglas najemnikom, da se organizirajo v svoje organizacije in pristopijo Savezu. 7. Osnujejo se gradbene zadrage za gradbo malih stanovanj v vseh krajih, kjer se nahajajo društva stanovanjskih najemnikov. 8. Društva morajo zatevati od vlade in očin podpora, tako glede brezobrestnih posojil, kakor gradbenih prostorov in prevoza grabenega materijala. Konferenca je izvršila lepo delo. Najemniki pazite na to delo.

UTRINKI.

Pravijo, da se v Evropi silno množi številno socialističnih duhovnikov. Celo mnogo boljševikov je med njimi. To je verjetno. Kupčija je kupčija.

Kdor hoče priti na vrh, se ne sme ustrašiti hoje. Če bo le kričal ostane vedno v dolini.

Revolucije se ne delajo, ampak nastajajo. Dekretirati revolucijo je potrata časa.

Čitati se ne sme le z očmi. Tudi možgani imajo svojo nalogo.

Svojega znanja ne more človek pomnožiti z ugibanjem, ampak le z učenjem.

Lastnik in izdajatelj Pokrajnsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

Redni občni zbor »Ljudske tiskarne« d. d. v Ljubljani,

ki se je vršil dne 15. julija 1923, je sklenil, med delničarje razdeliti za preteklo poslovno 1922

6% dividendo.

Prinoscu kupona, ki se odreže od delnici priloženega talona, se bo izplačala na delnico odpadajoča dividenda v »Ljudski tiskarni« d. d. v Mariboru, pri vseh podružnicah »Konsumnega društva za Slovenijo« in pri podružnicah »Slavenske banke« d. d. v Ljubljani, v Celju in v Mariboru.

Upravni svet.

„ZADRUŽNA BANKA“ V LJUBLJANI, ALEKSANDROVA CESTA ŠT. 5

sprejema hranilne vloge na tekoči račun in na knjižice, obresti po dogovoru. — Vse bančne posle izvršuje najkulantnejše.

Delniški kapital 10.000.000 K. — Brzjavni naslov: Zadrubanka. — Telefon št. 367.